

Rodzina – jej znaczenie i rozumienie

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 23 stycznia 2019 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Pomimo dużych zmian społeczno-politycznych oraz ekonomicznych ostatnich dziesięcioleci rodzina niezmiennie pozostaje podstawową komórką życia społecznego, a szczęście rodzinne uważane jest za jedną z podstawowych wartości i cel życiowy wielu Polaków. Nie wszystko jednak w tym zakresie jest stabilne. Zmieniają się m.in. realizowane modele życia rodzinnego, co sprawia, że również rozumienie terminu rodzina podlega przeobrażeniom. Po sześciu latach powróciliśmy w naszych badaniach do tematu życia rodzinnego, pytając Polaków o miejsce rodziny w ich systemie wartości, o to, jak rozumieją rodzinę oraz jakie znaczenie jej nadają¹.

RODZINA JAKO WARTOŚĆ

Szczęście rodzinne zajmuje niezmiennie pierwsze miejsce wśród najważniejszych wartości, jakimi Polacy kierują się w swoim codziennym życiu. W styczniowym badaniu wskazało na nie w tym kontekście aż cztery piąte spośród ogółu ankietowanych (80%). Na drugiej pozycji, ze zdecydowanie mniejszą liczbą wskazań (55%), znalazło się zdrowie, na trzecim – spokój (do najważniejszych wartości zaliczyło go 48% respondentów), a na czwartym – grono przyjaciół (45%). Mniej więcej dwie piąte Polaków za istotne w swoim życiu uznało szacunek innych ludzi (42%) oraz uczciwe życie (42%), a ponad jedna trzecia wskazała w tym kontekście na pracę zawodową (36%). Nieco mniej liczni wymienili wiarę religijną (28%), pomyślność ojczyzny (23%) oraz wolność głoszenia własnych poglądów (18%). Natomiast za stosunkowo najmniej ważne z perspektywy codziennej egzystencji badani uznali: dobrobyt i bogactwo (9%), udział w demokratycznym życiu społeczno-politycznym (8%), życie pełne przygód i wrażeń (5%) oraz sukces i sławę (3%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (344) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 10–17 stycznia 2019 roku na liczącej 928 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. Ludzie kierują się różnymi wartościami w życiu. Z podanej listy proszę wskazać nie więcej niż pięć wartości, które uważa Pan(i) za najważniejsze w swoim codziennym życiu.

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną wartość

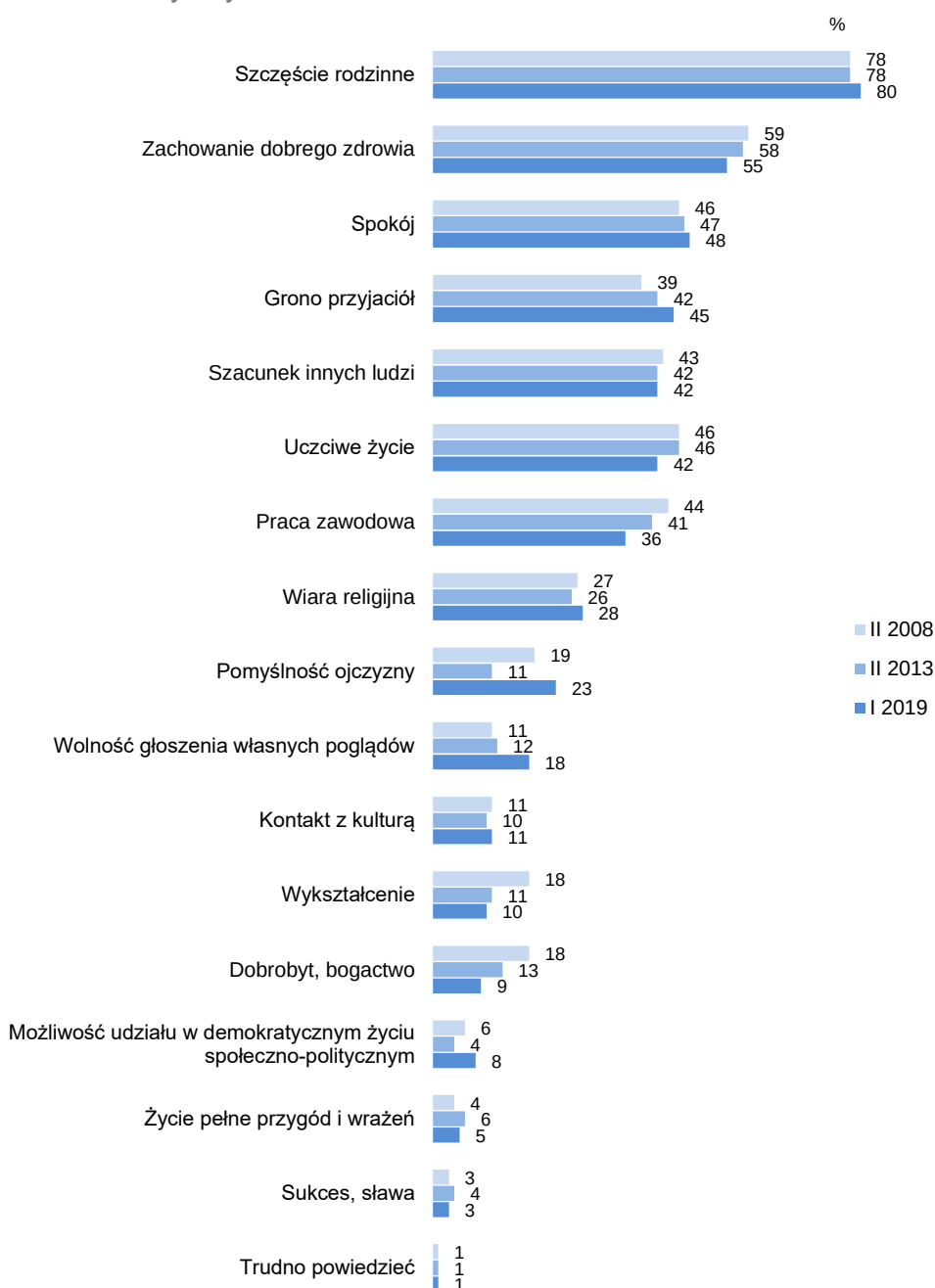
Szczęście rodzinne jako podstawową wartość codziennego życia częściej akcentują kobiety (86%) niż mężczyźni (74%). Podkreślanie znaczenia rodziny rośnie wraz z wykształceniem respondentów, a w grupach społeczno-zawodowych wartość tę stosunkowo najczęściej wskazują gospodynie domowe (97% wskazań), kadra kierownicza oraz specjaliści wyższego i średniego szczebla, a także pracownicy administracyjno-biurowi (po 85%). Istotnie rzadziej niż inni wartość szczęścia rodzinnego akcentują mieszkańcy największych miast (68% wskazań), osoby o najwyższych dochodach *per capita* (74%) i badani najczęściej praktykujący oraz w ogóle niepraktykujący religijnie (po 72%), a uwzględniając status społeczno-zawodowy – bezrobotni (56%) i robotnicy niewykwalifikowani (67%) – zob. tabelę aneksową 1.

W ciągu ostatnich sześciu lat w zasadzie nie zmieniła się ogólna hierarchia podstawowych wartości cenionych przez Polaków, jednak niektóre z nich nieco zyskały na znaczeniu, a inne trochę straciły. Jeżeli chodzi o dłuższe trendy (od 2008 roku), widoczny jest systematyczny wzrost znaczenia przyjaźni oraz spadek wagi przypisywanej pracy zawodowej, bogactwu i wykształceniu. Dodatkowo

od ostatniego pomiaru ubyło respondentów szczególnie ceniących uczciwość (spadek o 4 punkty procentowe) oraz zdrowie (spadek o 3 punkty). Od 2013 roku istotnie zwiększył się z kolei odsetek badanych, dla których istotna jest pomyślność ojczyzny (wzrost o 12 punktów procentowych), wolność głoszenia własnych poglądów (wzrost o 6 punktów) oraz możliwości udziału w demokratycznym życiu społeczno-politycznym (wzrost o 4 punkty).

CBOS

RYS. 2. Ludzie kierują się różnymi wartościami w życiu. Z podanej listy proszę wskazać nie więcej niż pięć wartości, które uważa Pan(i) za najważniejsze w swoim codziennym życiu.

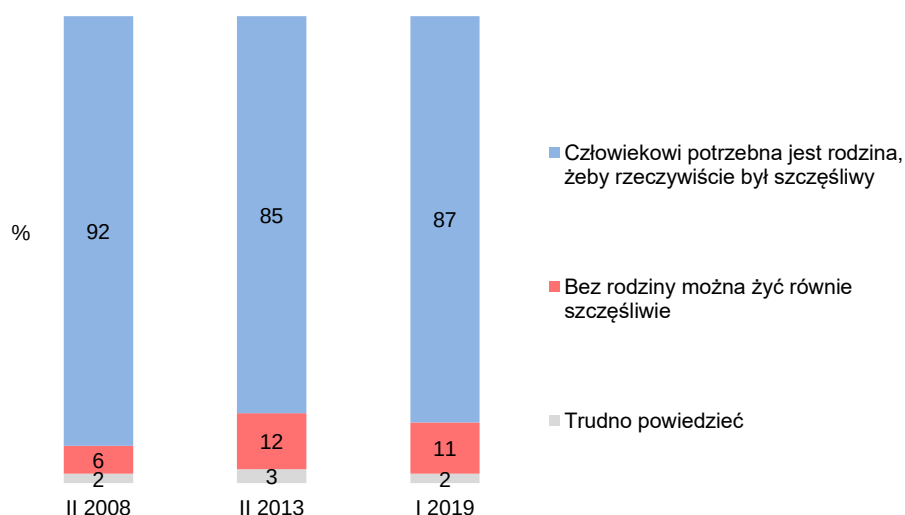
Procenty nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną wartość

ZNACZENIE RODZINY W ŻYCIU

Niezmiennie zdecydowana większość badanych (87%) stoi na stanowisku, że do pełni szczęścia człowiek potrzebuje rodziny. Jedynie co dziesiąty respondent (11%) sądzi, że bez rodziny można żyć równie szczęśliwie. Przekonanie o rodzinie jako koniecznym warunku szczęścia obecnie wyrażane jest nawet minimalnie częściej niż sześć lat temu (wzrost o 2 punkty procentowe), nadal jednak rzadziej niż w 2008 roku (różnica 5 punktów).

CBOS

RYS. 3. Jak Pan(i) sądzi, czy człowiekowi potrzebna jest rodzina, żeby rzeczywiście być szczęśliwy, czy raczej uważa Pan(i), że bez rodziny można żyć równie szczęśliwy?

Również oceny dotyczące roli rodziny w życiu respondentów wypadają obecnie nieco lepiej niż w 2013 roku, a także lepiej niż przed jedenastoma laty. Swoją opinię na ten temat ankietowani wyrażali posługując się skalą od 1 do 10, na której 1 oznaczało, że rodzina w ogóle nie jest ważna w życiu, a 10 – że jest bardzo ważna. Ogromna większość ankietowanych (84%, od 2013 roku wzrost o 3 punkty procentowe, a od 2008 roku – o 6 punktów) wskazała najwyższą wartość. Co siódmy respondent (14%) uznał rodzinę za istotną, choć nie najważniejszą (punkty 7–9 na skali), a tylko nieliczni (2%, spadek o 2 punkty) wybierali wartości poniżej 7, wskazując tym samym na przeciętne znaczenie rodziny w swoim życiu. Średnia ocen na skali 1–10 jest aktualnie najwyższa, odkąd monitorujemy tę kwestię.

TABELA 1

Punkty na skali, na której 1 oznacza, że rodzina w ogóle nie jest ważna w życiu, a 10 – że jest ona bardzo ważna	Respondenci wskazujący znaczenie rodziny w ich życiu		
	II 2008	II 2013	I 2019
	w procentach		
1 – w ogóle nieważna	0	1	0
2	0	0	0
3	0	0	0
4	0	0	0
5	1	2	1
6	1	1	1
7	3	2	2
8	7	6	5
9	10	7	7
10 – bardzo ważna	78	81	84
Średnia na skali 1–10	9,58	9,55	9,66

Ze względu na powszechnie podkreślane bardzo duże znaczenie rodziny w codziennym życiu Polaków, wartości średniej są jedynie w niewielkim stopniu zróżnicowane przez zmienne społeczno-demograficzne. Istotną rolę rodziny w swoim życiu nieco rzadziej niż inni podkreślają mieszkańcy największych miast (wartość średniej równa 9,21), osoby w wieku od 18 do 24 lat (9,38), badani o najwyższych dochodach *per capita* (9,48) i lewicowych poglądach politycznych (9,46). W grupach społeczno-zawodowych są to uczniowie i studenci (9,47) oraz robotnicy wykwalifikowani (9,48). Ponadto rodzina jest nieco mniej ważna dla mężczyzn niż kobiet (9,55 wobec 9,76) – zob. tabelę aneksową 3.

SPOŁECZNA DEFINICJA RODZINY

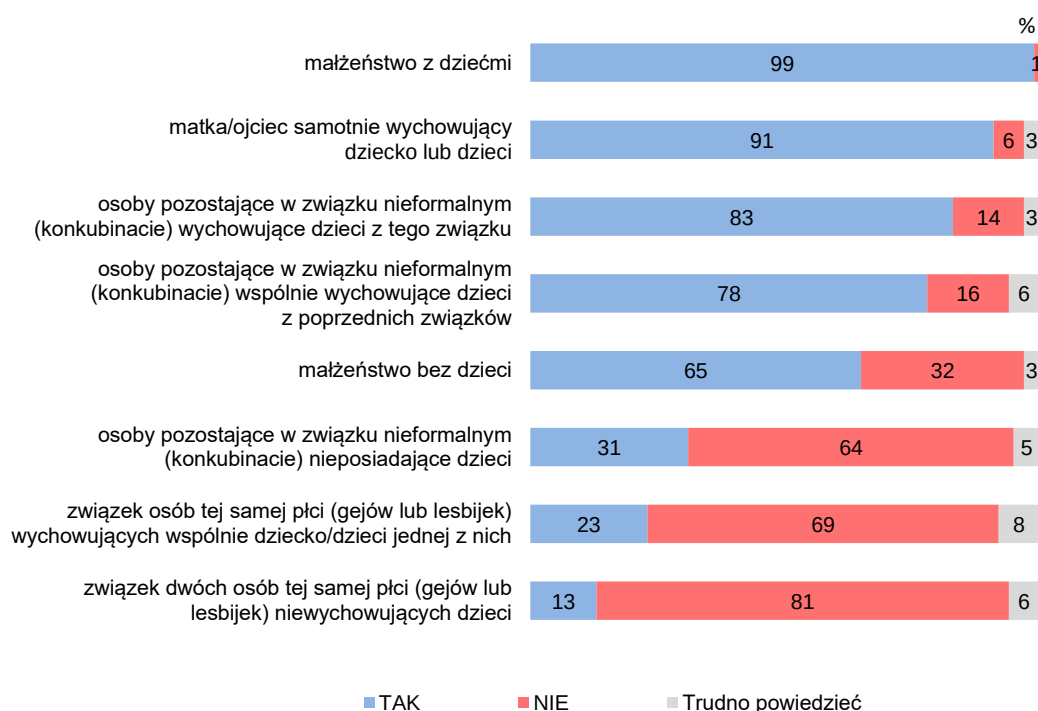
Zmiany społeczno-kulturowe w zakresie życia małżeńsko-rodzinnego, związane m.in. ze wzrostem liczby rozwodów, odraczaniem lub niepodejmowaniem decyzji o małżeństwie i prokreacji, istotnym zwiększaniem się odsetka związków nieformalnych oraz dzieci urodzonych w takich związkach, muszą siłą rzeczy prowadzić do redefinicji pojęcia rodziny. Potwierdzają to odpowiedzi na pytanie, czym, w rozumieniu Polaków, jest rodzina. Czy tworzą ją wyłącznie małżonkowie z dziećmi czy też można uznać, że są nią również osoby pozostające w związku nieformalnym i wspólnie wychowujące dzieci, rodzic samotnie wychowujący potomstwo, małżeństwo bezdzietne lub związek partnerski osób tej samej płci?

Okazuje się, że niezmiennie nie ma w zasadzie żadnych wątpliwości co do tego, że rodzinę stanowią małżonkowie z dziećmi (99% wskazań). Zdecydowana większość badanych (91%) uznaje za rodzinę także matkę lub ojca samotnie wychowujących przynajmniej jedno dziecko. Dość powszechne jest również przekonanie, że rodzinę stanowią osoby pozostające w związku nieformalnym i wychowujące dzieci z tego związku (83% wskazań). Ponad trzy czwarte badanych (78%) uznaje za rodzinę także

osoby pozostające w związku nieformalnym (konkubincie) wspólnie wychowujące dzieci z poprzednich związków, a dwie trzecie (65%) mianem rodziny określa małżeństwo bez dzieci. Pozostałe wymienione rodzaje związków między ludźmi zdecydowanie rzadziej określane są jako rodzina. Jedynie niespełna co trzeci respondent tym mianem określa nieformalny związek dwojga ludzi, którzy nie mają dzieci (31%), a jeszcze mniej liczną grupę stanowią ci, którzy za rodzinę uznają związek osób tej samej płci wychowujących dziecko/dzieci jednej z nich (23%) czy też, tym bardziej, związek gejów lub lesbijek niewychowujących dzieci (13%).

CBOS

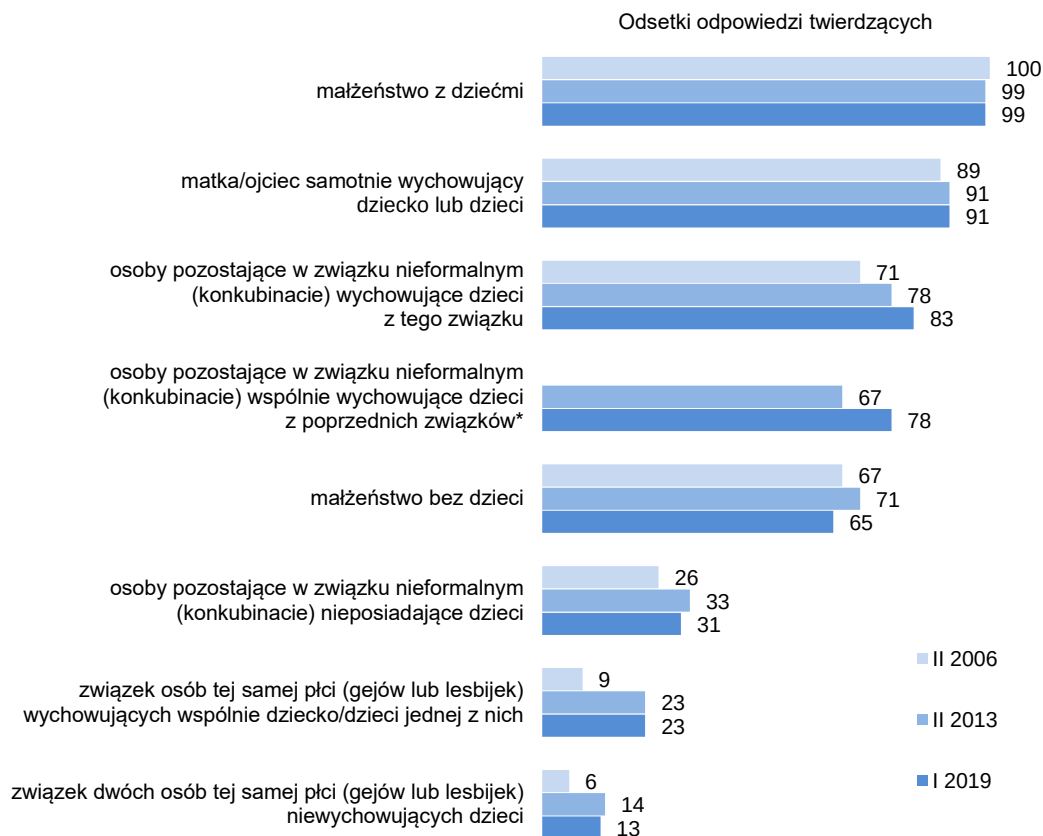
RYS. 4. Jaki rodzaj związku między ludźmi uznał(a)by Pan(i) za rodzinę, a jaki nie? Czy, Pana(i) zdaniem, rodzinę tworzy (tworzą):

Zmiany w czasie sugerują, iż termin rodzina rozumiany jest coraz szerzej. Systematycznie przybywa opinii, że rodzinę stanowią osoby pozostające w związku nieformalnym i wspólnie wychowujące dzieci z tego związku. Częściej niż poprzednio za rodzinę uważany jest również tzw. model patchworkowy, w którym osoby aktualnie pozostające ze sobą w związku nieformalnym wspólnie wychowują dzieci z poprzednich związków². Rzadziej zaś niż przed sześcioma laty badani za rodzinę uznają bezdzietne małżeństwo lub parę konkubentów nieposiadających dzieci.

² Zmiany opinii w tym przypadku mogą wynikać także z nieco inaczej zdefiniowanego modelu. Słowa konkubent/konkubina użyte w 2013 roku mogły być odbierane pejoratywnie i wpłynąć na odpowiedzi.

RYS. 5. Jaki rodzaj związku między ludźmi uznał(a)by Pan(i) za rodzinę, a jaki nie? Czy, Pana(i) zdaniem, rodzinę tworzy (tworzą):

* W 2013 roku model ten został zdefiniowany jako „matka/ojciec z dziećmi i konkubent/konkubina”

O nieznacznym poszerzaniu się definicji rodziny świadczy również przeciętna wartość sumarycznego wskaźnika mierzonego na skali od 0 do 8, utworzonego na podstawie odpowiedzi twierdzących na pytanie o definicję rodziny. W 2013 roku jego wartość wyniosła 4,76, a obecnie wynosi 4,81. Można też zauważyć, że szerszemu rozumieniu tego pojęcia (o czym świadczy wyższa niż przeciętnie wartość średniej wskaźnika) sprzyja przede wszystkim młodszy wiek respondentów, wyższy poziom wykształcenia, zamieszkiwanie w większej miejscowości, wyższy dochód *per capita*, rzadsze uczestnictwo w praktykach religijnych oraz lewicowa orientacja polityczna. Uwzględniając stan cywilny można stwierdzić, że najszerszej rodzinę definiują osoby rozwiedzione oraz kawalerowie i panny, a biorąc pod uwagę status zawodowy – uczniowie i studenci, kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla, pracownicy usług oraz personel administracyjno-biurowy (zob. tabelę 2).

TABELA 2

Cechy społeczno-demograficzne	Wskaźnik „pojemności” pojęcia rodzina*	Odchylenie standardowe
Ogółem	4,81	1,71
Płeć		
Mężczyźni	4,71	1,72
Kobiety	4,90	1,69
Wiek		
18–24 lata	5,51	1,84
25–34	5,05	1,55
35–44	4,94	1,68
45–54	4,78	1,58
55–64	4,64	1,79
65 lat i więcej	4,36	1,70
Miejsce zamieszkania		
Wieś	4,57	1,65
Miasto do 19 999	4,76	1,54
20 000 – 99 999	4,94	1,79
100 000 – 499 999	4,98	1,55
500 000 i więcej mieszkańców	5,36	2,01
Wykształcenie		
Podstawowe / gimnazjalne	4,57	1,80
Zasadnicze zawodowe	4,44	1,58
Średnie	4,94	1,74
Wyższe	5,16	1,62
Stan cywilny		
Kawaler/panna	5,18	1,82
Żonaty/mężatka	4,70	1,63
Rozwiedziony(a)	5,41	1,79
Wdowiec/wdowa	4,47	1,76
Grupa społeczno-zawodowa (pracujący)		
Kadra kierownicza, specjaliści z wyższym wykształceniem	5,25	1,50
Średni personel, technicy	4,54	1,61
Pracownicy administracyjno-biurowi	5,10	1,53
Pracownicy usług	5,13	1,49
Robotnicy wykwalifikowani	4,86	1,67
Robotnicy niewykwalifikowani	4,87	1,39
Rolnicy	4,37	1,55
Pracujący na własny rachunek	5,02	1,78
Bezrobotni	4,77	1,94
Emeryci	4,39	1,71
Renciści	4,26	1,93
Uczniowie i studenci	5,53	1,83
Gospodynie domowe i inni	4,84	1,75
Dochody na jedną osobę w gospodarstwie domowym		
Do 899 zł	4,60	1,58
Od 900 zł do 1299 zł	4,76	1,58
Od 1300 zł do 1799 zł	4,69	1,56
Od 1800 zł do 2499 zł	4,86	1,57
2500 zł i więcej	5,49	1,72
Uczestnictwo w praktykach religijnych		
Kilka razy w tygodniu	3,96	1,49
Raz w tygodniu	4,29	1,55
1–2 razy w miesiącu	5,16	1,45
Kilka razy w roku	5,17	1,61
W ogóle nie uczestniczy	6,08	1,70
Poglądy polityczne		
Lewica	5,50	1,72
Centrum	5,20	1,52
Prawica	4,44	1,54

*Wskaźnik powstał ze zliczenia twierdzących odpowiedzi na pytanie o ocenę różnych form związków jako rodziny (może przyjmować wartości od 0 do 8)

Utrzymująca się w ostatnich latach stosunkowo wysoka liczba rozwodów, a w dłuższej perspektywie także istotny spadek liczby decyzji matrymonialnych i prokreacyjnych nie wpływają na społeczne znaczenie przypisywane rodzinie. Polacy niezmiennie szczęście rodzinne przedkładają nad wszelkie inne cele i dążenia, stojąc jednocześnie w zdecydowanej większości na stanowisku, że bez rodziny trudno jest być rzeczywiście szczęśliwym. Opinia ta wyrażana jest aktualnie nawet nieco częściej niż w 2013 roku. Od tego czasu nieco wzrósł także odsetek respondentów przypisujących maksymalną wartość na 10-punktowej skali w ocenie znaczenia rodziny w swoim własnym życiu.

Wprawdzie znaczenie rodziny jest niezmiennie i niemal jednomyślnie uznawane za duże, jednak jej rozumienie nie jest już tak jednoznaczne. Można odnieść wrażenie, że pojemność tego słowa nieco się poszerza. Systematycznie przybywa respondentów skłonnych za rodziny uważać konkubinaty osób odmiennej płci wychowujących dzieci – zarówno wspólne, jak i z poprzednich związków. Natomiast nieco rzadziej niż poprzednio badani jako rodzinę określają związek bezdzietny – zarówno formalny, jak i nieformalny.

Opracował

Rafał Boguszewski

TABELA 1

		Ludzie kierują się różnymi wartościami w życiu. Z podanej listy proszę wskazać nie więcej niż pięć wartości, które uważa Pan(i) za najważniejsze w swoim codziennym życiu.																	Liczba osób
		Dobrobyt, bogactwo	Grono przyjaciół	Kontakt z kulturą	Możliwość udziału w demokratycznym życiu społeczno-politycznym	Pomyślność ojczyzny	Praca zawodowa	Spokój	Sukces, sława	Szacunek innych ludzi	Szczęście rodzinne	Uczciwe życie	Wiara religijna	Wolność głoszenia własnych poglądów	Wykształcenie	Zachowanie dobrego zdrowia	Życie pełne przygód i wrażeń	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Ogółem		9	45	11	8	23	36	48	3	42	80	42	28	18	10	55	5	1	926
Płeć	Mężczyźni	14	46	11	9	26	38	46	5	38	74	40	26	21	10	50	6	1	437
	Kobiety	6	44	10	7	20	34	50	2	45	86	44	30	15	9	58	4	1	489
Wiek	18–24 lata	17	63	12	6	17	37	34	8	36	76	37	19	29	29	37	28	1	72
	25–34	14	49	9	10	14	45	47	6	39	83	43	19	17	18	57	5	1	181
	35–44	8	52	12	6	21	49	51	2	39	84	43	24	23	6	58	2		175
	45–54	8	46	9	8	14	53	46	2	49	81	37	31	19	7	53	3		140
	55–64	7	39	10	10	29	24	50	1	42	80	43	29	15	5	56	2	3	166
	65 lat i więcej	7	32	12	8	37	13	52	2	43	75	44	41	12	6	56	3	1	192
		7	32	12	8	37	13	52	2	43	75	44	41	12	6	56	3	1	192
Miejsce zamieszkania	Wieś	9	43	10	5	19	37	52	2	45	78	43	33	12	9	55	5	1	368
	Miasto do 19 999	6	38	8	7	21	40	57	4	43	84	45	26	16	7	51	5		131
	20 000 – 99 999	10	48	10	11	28	34	46	3	37	84	42	27	18	13	59	2	1	224
	100 000 – 499 999	10	56	10	9	24	35	44	1	42	83	40	22	26	5	58	6		125
	500 000 i więcej mieszk.	16	42	22	14	32	31	30	10	36	68	34	25	36	17	41	10	3	77
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	8	38	5	6	19	25	51	4	42	76	45	36	10	11	50	12	2	169
	Zasadnicze zawodowe	7	42	9	4	26	37	57	2	45	78	40	30	14	4	52	3	1	226
	Średnie	11	50	11	8	25	38	47	3	46	80	41	21	19	11	58	6	1	282
	Wyższe	11	47	15	13	22	39	40	4	34	85	43	29	26	13	56	2	0	249
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	11	47	14	15	15	42	44	7	40	85	39	25	29	9	63	1		106
	Średni personel, technicy	10	39		3	25	59	48	5	41	85	38	24	28	18	61	10		29
	Pracownicy adm.-biurowi	14	49	13	11	23	44	42		30	85	45	21	23	17	56	3		61
	Pracownicy usług	9	52	18	10	18	51	46	9	42	75	29	21	27	8	49	7		55
	Robotnicy wykwalifikowani	10	53	5	5	13	60	48	3	45	82	34	20	13	5	51	5	2	116
	Robotnicy niewykwalifik.	11	46	3	7	21	47	49	3	58	67	44	20	7	7	60	13		28
	Rolnicy	16	43	9	2	22	38	44		43	81	44	35	13	15	46		2	41
	Pracujący na własny rach.	11	50	14	12	24	36	41	2	43	78	48	30	27	11	62	5		63
	Bezrobotni	7	34	17	18	22	50	48	2	38	56	25	24	18	4	38	6	2	22
	Emeryci	8	34	10	9	37	12	55	1	43	75	45	39	12	6	58	3	1	222
	Renciści		22	11	4	26	16	40	2	49	78	53	39	5	5	46		6	46
	Uczniowie i studenci	16	65	16	6	18	33	38	6	34	76	38	20	29	36	35	25		54
	Gospodynie domowe i inni	5	54	10	1	13	40	59	3	40	97	52	24	11	8	60	2		84

TABELA 1 cd.

		Ludzie kierują się różnymi wartościami w życiu. Z podanej listy proszę wskazać nie więcej niż pięć wartości, które uważa Pan(i) za najważniejsze w swoim codziennym życiu.																	Liczba osób
		Dobrobyt, bogactwo	Grono przyjaciół	Kontakt z kulturą	Możliwość udziału w demokratycznym życiu społeczno-politycznym	Pomyślność ojczyzny	Praca zawodowa	Spokój	Sukces, sława	Szacunek innych ludzi	Szczęście rodzinne	Uczciwe życie	Wiara religijna	Wolność głoszenia własnych poglądów	Wykształcenie	Zachowanie dobrego zdrowia	Życie pełne przygód i wrażeń	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Ogółem		9	45	11	8	23	36	48	3	42	80	42	28	18	10	55	5	1	926
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	10	53	11	8	18	46	41	3	45	87	43	27	24	11	52	4		139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	10	49	10	11	19	57	48	5	41	79	37	15	18	6	59	5		84
	sekt. prywat. poza rolnict.	11	49	11	11	17	48	46	4	39	78	36	24	22	10	60	6	1	233
	prywatnym gosp. rolnym	15	43	9	2	24	33	53		47	78	43	32	16	17	48		2	43
	Do 899 zł	7	45	12	7	18	36	44	2	49	81	45	36	11	11	51	4	1	120
Dochody na jedną osobę	Od 900 zł do 1299 zł	5	42	8	8	27	39	53	2	44	84	40	33	11	7	50	2	2	134
	Od 1300 zł do 1799 zł	4	52	8	10	23	36	49	3	40	88	39	28	25	8	64	6	1	167
	Od 1800 zł do 2499 zł	11	46	8	6	27	33	51	4	46	75	41	34	17	5	59	7	1	107
	2500 zł i więcej	18	54	19	14	26	36	41	6	31	74	40	20	27	19	52	7		139
	Ocena własnych war. mater.	Złe	7	34	6	7	18	23	54		42	77	56	38	10	10	50	5	
Średnie		6	41	9	7	22	35	51	2	44	80	40	25	16	7	59	4	2	289
Dobre		11	48	12	9	24	37	46	4	40	80	42	29	20	11	53	5	0	585
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	7	44	17	8	26	19	41		38	72	45	81	17	12	44	6		43
	Raz w tygodniu	7	40	10	6	27	35	50	4	43	84	45	41	14	8	52	4	0	428
	1-2 razy w miesiącu	9	48	8	7	21	41	51	3	33	79	36	20	12	10	67	5	2	141
	Kilka razy w roku	10	53	12	11	17	41	40	1	47	80	40	10	24	10	58	4	1	181
	W ogóle nie uczestniczy	20	47	12	12	20	32	50	6	45	72	42	5	30	15	52	12		122
Poglądy polityczne	Lewica	9	49	18	17	21	32	45	3	36	79	45	18	31	13	52	7		141
	Centrum	8	55	11	6	18	47	49	2	44	81	42	19	20	8	59	5		255
	Prawica	11	38	11	10	36	30	48	4	43	78	41	41	15	10	52	4	1	328
	Trudno powiedzieć	8	41	5	2	9	36	50	4	40	84	43	27	11	10	56	5	2	188

TABELA 2

		Jak Pan(i) sądzi, czy człowiekowi potrzebna jest rodzina, żeby rzeczywiście był szczęśliwy, czy raczej uważa Pan(i), że bez rodziny można żyć równie szczęśliwie?			Liczba osób
		Człowiekowi potrzebna jest rodzina, żeby rzeczywiście był szczęśliwy	Bez rodziny można żyć równie szczęśliwie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		87	11	2	927
Płeć	Mężczyźni	87	11	2	436
	Kobiety	88	11	1	491
Wiek	18–24 lata	87	11	2	72
	25–34	83	15	1	181
	35–44	85	14	1	175
	45–54	85	11	4	140
	55–64	92	7	1	167
	65 lat i więcej	92	7	1	193
Miejsce zamieszkania	Wieś	92	6	2	368
	Miasto do 19 999	87	13	1	131
	20 000 – 99 999	87	10	2	224
	100 000 – 499 999	89	11		127
	500 000 i więcej mieszk.	66	32	3	77
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	95	4	1	169
	Zasadnicze zawodowe	93	6	0	226
	Średnie	87	12	1	283
	Wyższe	78	19	3	250
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	73	23	3	105
	Średni personel, technicy	86	9	5	29
	Pracownicy adm.-biurowi	84	13	3	61
	Pracownicy usług	87	13		55
	Robotnicy wykwalifikowani	89	11		116
	Robotnicy niewykwalifik.	92	5	3	28
	Rolnicy	98	2		41
	Pracujący na własny rach.	82	17	1	63
	Bezrobotni	85	15		22
	Emeryci	91	7	2	224
	Renciści	95	5		46
	Uczniowie i studenci	85	11	3	54
	Gospodynie domowe i inni	91	9		84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	82	14	4	139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	87	12	2	84
	sekt. prywat. poza rolnict.	83	17	1	233
	prywatnym gosp. rolnym	98	2		43
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	90	10		120
	Od 900 zł do 1299 zł	91	8	2	136
	Od 1300 zł do 1799 zł	92	6	2	167
	Od 1800 zł do 2499 zł	87	13	1	108
	2500 zł i więcej	76	23	1	138
Ocena własnych war. mater.	Złe	87	13		52
	Średnie	91	7	1	290
	Dobre	86	13	2	586
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	86	9	4	43
	Raz w tygodniu	93	6	1	428
	1–2 razy w miesiącu	88	10	2	141
	Kilka razy w roku	86	12	2	183
	W ogóle nie uczestniczy	72	28		121
Poglądy polityczne	Lewica	74	25	0	142
	Centrum	89	10	1	255
	Prawica	92	6	2	328
	Trudno powiedzieć	88	10	2	189

TABELA 3

		Na ile rodzina ważna jest w Pana(i) życiu? Odpowiadając, proszę posłużyć się skalą, na której 1 oznacza, że rodzina w ogóle nie jest ważna w Pana(i) życiu, a 10, że jest ona bardzo ważna.		Liczba osób
		Średnia	Odchylenie standardowe	
Ogółem		9,66	0,92	923
Płeć	Mężczyźni	9,55	1,05	433
	Kobiety	9,76	0,78	490
Wiek	18–24 lata	9,38	1,12	71
	25–34	9,69	0,85	180
	35–44	9,73	0,81	173
	45–54	9,65	1,00	140
	55–64	9,64	1,06	166
	65 lat i więcej	9,72	0,80	193
Miejsce zamieszkania	Wieś	9,76	0,77	365
	Miasto do 19 999	9,78	0,85	131
	20 000 – 99 999	9,69	0,88	222
	100 000 – 499 999	9,50	1,10	127
	500 000 i więcej mieszk.	9,21	1,30	77
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	9,70	0,93	168
	Zasadnicze zawodowe	9,74	0,79	225
	Średnie	9,63	1,02	281
	Wyższe	9,61	0,92	249
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	9,61	0,96	106
	Średni personel, technicy	9,83	0,62	27
	Pracownicy adm.-biurowi	9,73	0,66	61
	Pracownicy usług	9,70	0,96	55
	Robotnicy wykwalifikowani	9,48	1,22	114
	Robotnicy niewykwalifik.	9,57	1,38	28
	Rolnicy	9,92	0,44	41
	Pracujący na własny rach.	9,83	0,57	63
	Bezrobotni	9,58	1,12	22
	Emeryci	9,69	0,92	224
	Renciści	9,69	0,75	44
	Uczniowie i studenci	9,47	0,94	54
	Gospodynie domowe i inni	9,70	0,84	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	9,67	0,78	138
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	9,76	0,85	84
	sekt. prywat. poza rolnict.	9,59	1,10	232
	prywatnym gosp. rolnym	9,89	0,50	43
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	9,70	0,94	119
	Od 900 zł do 1299 zł	9,76	0,77	135
	Od 1300 zł do 1799 zł	9,82	0,73	167
	Od 1800 zł do 2499 zł	9,58	0,85	108
	2500 zł i więcej	9,48	1,01	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	9,64	1,30	52
	Średnie	9,64	1,00	287
	Dobre	9,68	0,84	584
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	9,69	0,58	43
	Raz w tygodniu	9,80	0,74	427
	1–2 razy w miesiącu	9,61	1,07	141
	Kilka razy w roku	9,66	0,91	182
	W ogóle nie uczestniczy	9,31	1,22	122
Poglądy polityczne	Lewica	9,46	1,17	143
	Centrum	9,67	0,92	255
	Prawica	9,72	0,87	328
	Trudno powiedzieć	9,77	0,67	185